

Йогансен Каріна Дмитрівна,
студент 1-го курсу ННІ №3 НАВС
Науковий керівник: Козодой Л.М.,
доцент кафедри конституційного
права та прав людини, кандидат
юридичних наук

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ПРИНЦИП ПОВАГИ ПРАВ ЛЮДИНИ

У Конституції України закріплено: “Чинні міжнародні договори, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України” [1, Ст. 141]. Положення цієї статті мають важливе зовнішньополітичне і правове значення. Вони є обов’язковими для виконання, свідчать про повагу до норм міжнародного права. Положення даної статті конституції співзвучні з положенням Закону України “Про дію міжнародних договорів на території України” який передбачає, що укладені та ратифіковані Україною міжнародні договори є невід’ємною частиною національного законодавства і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства [2, Ст. 2317].

Характерною рисою міжнародного права є наявність у ньому комплексу основних принципів, під якими розуміються узагальнені норми, що відображають характерні риси і головний зміст міжнародного права, та володіють вищою юридичною силою. У рамках міжнародного права існують різні види принципів. Серед них важливе місце займає принцип поваги прав людини. Цей принци міжнародного права є юридичною узагальненою нормою поведження суб’єктів міжнародного права у зв’язку з певним видом правовідносин пов’язаних із повагою прав людини.

Необхідно зазначити що, основні принципи міжнародного права закріплені в Статуті Організації Об’єднаних Націй 1945

року [3], їхній зміст розкривається в Декларації про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва у відповідності зі Статутом ООН, прийнятою Генеральною Асамблеєю в 1970 р., а також у Заключному акті Наради по безпеці і співробітництву в Європі 1975 р. [4].

Принципи міжнародного публічного права виконують функції: сприяння стабілізації всього комплексу міжнародних відносин, обмежуючи їх певними нормативними рамками, та закріплюють усе нове, що з'являється в практиці суб'єктів міжнародного права в рамках міжнародних відносин, і в такий спосіб сприяють їх розвитку.

Основні принципи міжнародного права мають такі особливості, що дозволяють їм посісти важливе місце в системі норм міжнародного права: 1) вони є універсальними нормами міжнародного права, їх відрізняють незаперечність і загальна обов'язковість; 2) вони мають обов'язковий характер для всіх без винятку держав, незалежно від того, чи є вони членами ООН, та інших суб'єктів міжнародного права; вони мають першість стосовно всіх інших норм системи міжнародного права; вони, як виняток із загальних правил дії міжнародно-правових норм, мають зворотну силу, що дозволяє їм поширювати свою дію на будь-яку норму, яка виникла раніше самого принципу, аж до її скасування і невизнання пов'язаних із нею наслідків; тільки діяння, що порушують принципи міжнародного права, розглядаються як міжнародні злочини. Ці принципи можуть бути правовою основою для регулювання міждержавних відносин за відсутності прямого регулювання.

Як самостійний принцип поваги прав людини був сформульований у Заключному акті НБСЄ 1975 року. Затвердження в міжнародному праві принципу поваги прав людини вносить зміни в саму концепцію сучасного міжнародного права. Фактичне ставлення держави до свого населення стає об'єктом уваги міжнародного співтовариства. На виконання цього принципу держави беруть на себе зобов'язання

додержуватися історично досягнутих стандартів прав людини, оскільки від цього залежать і міждержавні відносини.

Відповідно до цього принципу у ст. 3 Конституції України закріплено, що «Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» [1, Ст. 141].

Дія принципу поваги прав людини це важливе свідчення ступеня цивілізованості як цього права, так і самого міжнародного співтовариства.

Кожна держава має суверенну владу видавати норми, що визначають права й обов'язки її громадян. Проте реалізація цієї влади повинна відбуватися в рамках міжнародного права. Міжнародний контроль у цій галузі не суперечить принципу невтручання, адже питання, які стосуються прав людини, основних свобод, демократії і верховенства закону, мають міжнародний характер, оскільки дотримання цих прав і свобод складає одну з основ міжнародного порядку.

Відповідні зобов'язання становлять безпосередній і законний інтерес для всіх держав-учасниць і не належать до винятково внутрішніх справ відповідної держави.

Принцип поваги прав людини займає центральне становище й у національному праві.

Аналіз міжнародних актів дозволяє виділити такі основні положення принципу поваги прав людини:

1) визнання гідності, властивої всім членам людської родини, а також їх рівних і невід'ємних прав є основою свободи, справедливості і загального миру;

2) кожна держава зобов'язана сприяти шляхом спільних і самостійних дій загальній повазі і дотриманню прав людини й основних свобод відповідно до Статуту ООН;

3) права людини повинні охоронятися владою закону, що забезпечить національний мир і правопорядок, людина не буде змушена вдаватися як до останнього засобу до повстання проти

тиранії і гноблення;

4) держава зобов'язана шанувати і забезпечувати всім особам, що знаходяться в межах її юрисдикції, права і свободи, визнані міжнародним правом, без будь-якої різниці, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного або соціального походження, станового або іншого становища;

5) кожна людина несе обов'язки стосовно інших людей і того суспільства і держави, до яких вона належить;

6) держава зобов'язана вжити законодавчих та інших заходів, необхідних для забезпечення міжнародне визнаних прав людини;

7) держава зобов'язана гарантувати будь-якій особі, права якої порушені, ефективні засоби правового захисту;

8) держава зобов'язана забезпечити право людини знати свої права і діяти відповідно до них.

Отже, зміст принципу поваги прав людини має відповідати корінним інтересам держави. З суб'єктивної сторони реалізація цього принципу відображає рівень усвідомлення державою закономірностей системи міжнародних відносин, своїх національних та загальних інтересів.

Принципи має здійснювати безпосередній вплив на розвиток національного законодавства. А розробка законопроектів в галузі прав людини, має базуватись на міжнародних стандартах, які реалізовані й ефективно працюють у розвинених країнах Європи. Держава має дотримуватись цих стандартів в якості еталона для того, щоб мати в межах світового співтовариства авторитет та імідж демократичної правової держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Про дію міжнародних договорів на території України : Закон України від 29 черв. 2004 р. // Офіційний вісник України. – 2004. – № 35. – Ст. 2317.

3. Устав Организации Объединенных Наций от 24 окт. 1945 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : zakon2. rada.gov.ua.

4. Документ Копенгагенского совещания Конференции по человеческому измерению СБСЕ // Международные акты о правах человека : сб. док. / сост. В. А. Карташкин, Е. А. Лукашева. – М. : НОРМА-ИНФРА. – М., 1999. – 753 с.